

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen ändras så att justeringen av lönerna bättre än tidigare skall följa utvecklingen av lönerna för de högsta statstjänstemännen. Därför föreslås att juste-

ringen av lönerna skall bestämmas i motsvarighet till ändringen av lönerna för de i 26 § statstjänstemannalagen avsedda högsta statstjänstemän vars löner omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 1999.

MOTIVERING

1. Nuläge

Den 25 januari 1991 gavs lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991). Lagen trädde i kraft den 1 juli 1991 och enligt den tillämpas lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970) inte på dessa tjänster.

Enligt lagens 1 § 1 mom. har lönen för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen bestämts så, att lönen för presidenterna när lagen trädde i kraft motsvarade det sammanlagda beloppet av grundlön, dyrortstillägg och sex ålderstillägg enligt den högsta ibrukvarande löneklassen för de tjänster som föll inom tillämpningsområdet för då gällande statstjänstemannalag (755/1986) och lagen om statens tjänstekollektivavtal och för vilkas del avlöningsutgifter hade tagits in i statsbudgeten. Lönen för ledamöterna betalades enligt en löneklass som var två löneklasser lägre. På grundval av detta bestämdes lönerna när lagen trädde i kraft enligt löneklass A 34 och A 32.

Enligt lagens 1 § 2 mom. bestäms utvecklingen av lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna så att lönerna följer ändringarna av lönerna för såda-

na i lagens 1 § 1 mom. angivna tjänster som i fråga om sin inplaceringslöneklass hör till den högsta tvåhundraledelen.

I 1 § 1 och 2 mom. förordningen den 25 januari 1991 om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (201/1991) finns närmare bestämmelser om det förfarande som omfattar två skeden och som skall iaktas när lönerna justeras.

Enligt förordningens 1 § 1 mom. justeras lönerna för presidenterna och ledamöterna kalenderårsvis vid ingången av april och oktober i motsvarighet till den ändring som under den tid av sex månader som upphör vid granskningstidpunkten har skett i det sammanlagda beloppet av grundlön, dyrortstillägg och sex ålderstillägg i den högsta löneklassen. Under hela den tid lagen har varit i kraft har A 34 varit den högsta löneklass som varit i bruk, och ändringarna av den har följts vid ovan nämnda justeringar.

Enligt förordningens 1 § 2 mom. skall lönerna för presidenterna och ledamöterna dessutom årligen justeras vid ingången av april i motsvarighet till ändringen av lönerna för de tjänster som hör till den högsta tvåhundraledelen, dock med beaktande av de tjänster som hör till samma inplaceringslöneklass. Den högsta tvåhundraledelen uträknas

av de tjänster som uppfyller villkoren i lagens 1 § och förordningens 1 § 3 mom. I enlighet med detta beaktas tjänster som faller inom tillämpningsområdet för statstjänstemannalagen (750/1994) och lagen om statens tjänstekollektivavtal och för vilkas del avlöningsutgifter har tagits in i statsbudgeten. Av dessa tjänster gäller justeringen sådana heltidstjänster som sköts på heltid och som placerats i en löneklass.

Fram till 1995 bestod den högsta tvåhundralededelen av ca 700 tjänster i löneklasserna A 29-A 34 och från 1996 av ca 300 tjänster i löneklasserna A 30-A 34. Lönerna för domarna i de högsta domstolarna justeras i motsvarighet till den genomsnittliga förändring som i dessa tjänster har skett i totalförtjänsten under ordinarie arbetstid och beräknad utan semesterpenning. Förändringen uträknas för tiden mellan de för vardera årets del sista personenkäterna för staten som statskontoret har utfört under de två kalenderår som föregått granskningstidpunkten.

Vid uträkningen av dessa justeringar har enligt sista meningen i förordningens 1 § 2 mom. såsom avdrag beaktats ovan nämnda i förordningens 1 § 1 mom. avsedda justeringar som baserar sig på ändringar i den högsta löneklassen. På detta sätt säkerställs att de s.k. allmänna förhöjningar om vilka avtalats för tjänstemannalönernas del beaktas endast en gång.

Med iakttagande av justeringsförfarandet enligt lagen och förordningen har lönerna för domarna i de högsta domstolarna justerats genom beslut av finansministeriet så att månadslönen fr.o.m. den 1 april 1998 för presidenterna är 40 697 mk och för ledamöterna 33 971 mk. Inkomsterna för domarna i de högsta domstolarna har stigit med 7,6 % under den tid lagen har varit i kraft. Under perioden i fråga uppgick de löneförhöjningar för de högsta statstjänstemännen som motsvarar avtalshöjningarna till 7,9 % och avtalshöjningarna för alla statstjänstemän till 9,9 %. Inkomstökningen för motsvarande tidsperiod uppskattas för vissa av de högsta statstjänstemännen till 9,2 % och för alla statsanställda till 14,3 % samt för alla löntagare till 19,0 %.

2. Skälen till ändringen

Syftet med lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

är att utvecklingen av lönerna för högre tjänstemän skall följas när lönerna för domarna justeras. Därför har det bestämts att justeringarna skall följa de avtalsbaserade justeringar av tabelllöner som gäller den högsta ibrukvarande löneklassen och också den övriga utvecklingen av lönerna för statstjänstemän som hör till den högsta tvåhundralededelen.

Justeringen av lönerna för domarna i de högsta domstolarna har genomförts enligt det ovan nämnda i motsvarighet till tabelljusteringarna på det sätt som avses. När det gäller den ovan nämnda övriga utvecklingen av lönerna har dock framkommit följande missförhållanden.

Den nämnda övriga utvecklingen av lönerna grundar sig på sådana ändringar av lönerna som kan bero på lönejusteringar enligt tjänstekollektivavtal, tillämpning av tjänstekollektivavtalen t.ex. i fråga om intjänning av ålderstillägg, enskilda löneförhöjningar eller tilläggsarvoden, justeringar av löner som grundar sig på individuella avtal samt på löneändringar som hänför sig till personskiften. Det har konstaterats att alla dessa ändringar har beaktats på ett tillbörligt sätt i justeringsförfarandet.

Lönerna ändras också på grund av tjänsteregleringar och övriga ändringar av tjänstestrukturen i den högsta tvåhundralededelen. En del av ändringarna beror på omorganisering av förvaltningen, t.ex. inrättande eller nedläggning av ämbetsverk, eller annan omorganisering av funktionerna. En del beror igen närmast på arrangemang som grundar sig på interna uppgiftsändringar vid myndigheterna. Ändringar av tjänstestrukturen antingen sänker eller höjer genomsnittslönen för de tjänster som hör till den högsta tvåhundralededelen, då tjänsternas fördelning på olika lönenivåer ändras inom gruppen.

När det gäller justeringen av lönerna för domarna i de högsta domstolarna har dylika strukturella ändringar inverkat på lönejusteringens storlek. De strukturella ändringarna har också kunnat ha en sänkande effekt på lönerna. Enligt 1 § 2 mom. lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen och motiveringen till den skall också en sådan utveckling beaktas vid lönejusteringen. I besluten om justering har denna beaktats som en faktor med sänkande verkan.

De faktorer med sänkande verkan som be-

ror på ändringar av tjänstestrukturen ledde till att lönerna sänktes med 0,68 % vid justeringen den 1 april 1997 eftersom de tidigare justeringarna skulle dras av från tjänstutvecklingen. Vid justeringen den 1 april 1998 var tjänstutvecklingen i den högsta tvåhundraedelen -0,93 %, varvid lönerna höjdes med 0,66 %, fastän den allmänna förhöjning som baserade sig på den inkomstpolitiska lösningen var 1,6 % den 1 januari 1998. Sålunda fungerar det nuvarande systemet för justering av domarnas löner inte på det sätt som avses i lagen.

Utöver detta missförhållande har även framkommit sådana ändringsbehov av teknisk natur som grundar sig på utvecklingen av tjänstemannalagstiftningen jämte övriga faktorer.

När lönerna för domarna i de högsta domstolarna justeras beaktas i enlighet med lagens 1 § 2 mom. endast de tjänster som placerats i en löneklass och som hör till den högsta tvåhundraedelen. Ändringar i lönerna för tjänster som inte hör till en löneklass beaktas således inte. Lönerna för vissa av de högsta tjänsterna fastställs i markbelopp. När lönerna för domarna i de högsta domstolarna justeras, borde även utvecklingen av lönerna för andra tjänster än de som placerats i en löneklass beaktas.

Enligt 9 § 1 mom. statstjänstemannalagen, som trädde i kraft vid ingången av december 1994, kan en tjänsteman utnåmnas för viss tid eller annars tidsbegränsat, bl.a. om ett vikariat eller interimistisk skötsel av uppgifter som hör till en vakant tjänst förutsätter ett tjänsteförhållande för viss tid. Härvid utnämns tjänstemannen inte till en tjänst utan till ett tjänsteförhållande. Enligt gällande lag beaktas vid uträkningen av löneutvecklingen endast lönerna för sådana personer som utnämnts till en tjänst. När domarnas löner justeras borde även sådana löner som betalas på grundval av ett tjänsteförhållande för viss tid beaktas.

I enlighet med vad som bestäms i förordningen baseras uträkningen av lönejusteringarna för domarna i de högsta domstolarna på de uppgifter som finns i statens personregister. Detta register är ett sådant statistikregister som nämns i 2 § personregisterförordningen (476/1987). Att uppgifterna i registret är tillförlitliga i detalj kan till alla delar inte säkerställas. Således lämpar sig detta register inte som grund för beslut om lönejusteringar. Dessutom är det inte helt prob-

lemfritt att sammanjämka det faktum att de personliga löneuppgifterna i registret är konfidentiella med domarnas rätt att som part få upplysningar om de uppgifter på vilka beslutet baserar sig.

Med anledning av det ovan anförda föreslås att lönerna för domarna i de högsta domstolarna skall justeras i motsvarighet till ändringen av lönerna för de i 26 § statstjänstemannalagen avsedda högsta statstjänstemän vars löner omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen.

3. Föreslagna ändringar

3.1. Koppling till utvecklingen av lönerna för de högsta tjänstemännen

För att utvecklingen av lönerna för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen bättre än tidigare skall motsvara utvecklingen av lönerna för de högsta tjänstemännen föreslås att lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen ändras så att lönerna justeras i motsvarighet till ändringen av lönerna för de i 26 § statstjänstemannalagen avsedda tjänstemän inom statsförvaltningen med vilka ett avtal om anställningsvillkoren har ingåtts.

Den föreslagna ändringen av justeringssystemet skall gälla den löneutveckling som sker efter det att lagen har trätt i kraft, och ändringen innebär ingen höjning av lönenivåerna.

3.2. De högsta tjänstemännen

I 26 § statstjänstemannalagen anges de tjänstemän som kan sägas upp om det finns skäl därtill. Dessa tjänstemän är på basis av sin ställning och sitt ansvar de högsta tjänstemännen inom statsförvaltningen. Sådana tjänstemän är enligt bestämmelsen justitiekanslern i statsrådet och justitiekanslersadjointen, kommandören för försvarsmakten, kanslichefen, statssekreteraren, understatssekreterarna och avdelningscheferna vid ett ministerium samt cheferna för de ämbetsverk som anges genom förordning. De sistnämnda är enligt 28 § statstjänstemannaförordningen (971/1994) cheferna för de ämbetsverk som lyder direkt under ett ministerium och vilkas tjänst specificeras i statsbudgeten. För närvarande är antalet

tjänstemän som avses i 26 § statstjänstemannalagen drygt 200.

De tjänstemän som anges i 26 § statstjänstemannalagen är också sådana i 2 § 4 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal avsedda arbetsgivartjänstemän som skall företräda arbetsgivaren och vilkas löner inte omfattas av tjänstekollektivavtal. I 10 § 3 mom. förordningen om statens tjänstekollektivavtal (1203/1987) bestäms att dessa tjänster är arbetsgivartjänster. Lönerna för de tjänstemän som avses i 26 § statstjänstemannalagen fastställs antingen genom avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen eller genom beslut av finansministeriet enligt 5 § 3 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal.

3.3. Bestämning av lönerna för de högsta tjänstemännen

I regel har med ministeriernas kanslichefer, statssekreterare, understatssekreterare och avdelningschefer samt med cheferna för de största ämbetsverken ingåtts ett sådant avtal om lönen som avses i 44 § statstjänstemannalagen. Enligt vedertagen praxis har avtal ingåtts med tjänstemän som utnämns till vissa centrala tjänster, om de berörda personerna har varit villiga att avtala om lönen. För närvarande finns det drygt 100 sådana tjänstemän. När nivån på deras löner bestäms och justeras och när avtalen om lönerna utformas iakttas ett särskilt förfarande.

Enligt 44 § 1 mom. statstjänstemannalagen är det statsrådet som ingår avtal om anställningsvillkoren med tjänstemän som avses i 26 § statstjänstemannalagen. Avtal med andra tjänstemän ingås av vederbörande ämbetsverk. Eftersom det i reglementet för statsrådet (1522/1995) inte bestäms att avtalen skall ingås av statsrådets allmänna sammanträde, ingår varje ministerium avtal med sin egen tjänstemannaledning samt med cheferna för de underlydande ämbetsverken. Ärenden som gäller avtal som ingås av statsrådet skall enligt de allmänna tillämpningsbestämmelserna i statsbudgeten behandlas av statsrådets finansutskott och före det skall ett utlåtande begäras av finansministeriet.

För att fastställa nivån på lönerna för den högsta tjänstemannaledningen har tjänsteuppgifternas svårighetsgrad värderats med ett analytiskt värderingssystem. Avtalslönerna grundar sig på nivån på uppgifternas svårighetsgrad och den avlöningspraxis som iakttas i fråga om lönerna för den högsta statstjänstemannaledningen. I lönen har dessutom kunnat beaktas särskilda färdigheter och arbetserfarenhet som tjänstemannen i fråga besitter.

När det gäller lönejusteringarna för de högsta tjänstemännen har det blivit praxis att statsrådet beslutar om de allmänna grunderna för justering av avtalen. Ett sådant beslut av statsrådet har varit förknippat med de avtalslösningar som gjorts angående lönerna för statstjänstemännen. Enligt 6 § 6 punkten reglementet för statsrådet handläggs och avgörs dessa justeringsgrunder vid statsrådets allmänna sammanträde. När det gäller de av statsrådet fastställda grunderna för justering av lönerna för ledningen har man i praktiken i tillämpliga delar iakttagit justeringarna enligt statens tjänstekollektivavtal. Lönerna för den högsta ledningen justeras då främst genom en allmän förhöjning enligt tjänstekollektivavtalen. Lönerna justeras dessutom så att justeringarnas kostnadseffekt motsvarar de potter enligt tjänstekollektivavtalen om vilka varje ämbetsverk själv bestämmer, t.ex. justeringsmånar och kvinnopotter. De sistnämnda har uträknats så som bestäms i tjänstekollektivavtalet i enlighet med den relativa andelen kvinnor i den högsta ledningen. Justeringarna har i allmänhet utförts vid samma tidpunkt som andra motsvarande justeringar av tjänstemannalönerna. Utöver de allmänna justeringarna har man dessutom kunnat utföra vissa enskilda lönejusteringar. Justeringarna utförs så att ett s.k. tilläggsavtal ingås med parten i fråga. Detta avtal är också ett sådant avtal som avses i 44 § statstjänstemannalagen.

Största delen av de högsta tjänsterna har placerats i löneklasser, men det finns även tjänstelöner som fastställs i markbelopp. Om en tjänst är obesatt eller när den tjänsteman som är utnämnd till tjänsten är tjänstledig kan de uppgifter som hör till tjänsten även skötas av en tjänsteman som är utnämnd till ett tjänsteförhållande för viss tid. Avsikten är att föreskriva att alla i 26 § statstjänstemannalagen avsedda tjänstemän, med vilka ett avtal ingåtts om lönen, beaktas när löneutvecklingen granskas. Således slopas de nuvarande begränsningar som hänför sig till placeringen i löneklasser och utnämningen till tjänster.

Löneklasserna för de högsta tjänsterna är offentliga liksom löneklasserna för de övriga

tjänsterna. Uppgifterna om tjänstemäns personliga löner är dock enligt 7 § matrikellagen (1010/1989) inte offentliga. Således är de personliga lönerna för den högsta tjänstemannaledningen, vilka baserar sig på individuella avtal, inte offentliga. I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt till lagar som har samband med den (RP 30/1998) föreslås en ändring av matrikellagen. Enligt denna ändring skall uppgifter om det totala beloppet av avlöningen vara offentliga då de gäller bl.a. tjänstemän som avses i 26 § statstjänstemannalagen. Den föreslagna totalrevideringen av offentlighets- och sekretesslagstiftningen jämte ändringarna av matrikellagen träder uppenbarligen i kraft i mitten av 1999. I fortsättningen skall lönejusteringarna för domarna i de högsta domstolarna i enlighet med propositionen grunda sig på offentliga löneuppgifter, varefter även parternas tillgång till de uppgifter som utgör grund för justeringarna inte medför några problem.

3.4. Frågor om vilka bestäms genom förordning

I 1 § 2 mom. lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen skall alltså bestämmas att närmare bestämmelser om justeringsförfarandet utfärdas genom förordning. Avsikten är att genom förordning bestämma (1 § 1 mom. i det bifogade utkastet till förordningen) att justeringarna av lönerna för domarna i de högsta domstolarna skall följa utvecklingen av lönerna för den högsta statstjänstemannaledningen i första hand så, att de ovan nämnda av statsrådet fastställda grunderna för justering av avtal skall tillämpas på motsvarande sätt även vid justering av lönerna för domarna i fråga. I momentet bestäms därtill att om dessa justeringsgrunder till någon del grundar sig på egenskaper hos tjänstemannagrupper i fråga, t.ex. den relativa andelen kvinnor, skall domarlönerna justeras på motsvarande sätt, men grunden skall vara domargruppens egna egenskaper.

För att utvecklingen av lönerna för domarna i de högsta domstolarna så noggrant som möjligt skall följa ändringarna av lönerna för den högsta ledningen bestäms i förordningen (1 § 2 mom. i utkastet till förordningen) att utöver de ovan nämnda allmänna lönejuste-

ringsgrunder som fastställs av statsrådet skall lönerna för dessa domare justeras även i motsvarighet till övriga ändringar av lönerna för den högsta ledningen. Sådana ändringar som avses bli beaktade kan förädlas av justeringar av enskilda avtal samt av nya avtal som ingås i personskiftessituationer eller i övrigt. Vid justeringen iakttas den genomsnittliga ändringen av de års- eller månadslöner, beräknade utan semesterpenning, som betalas till den högsta ledningen och som omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen. Således inverkar bl.a. arbetstidsersättningar, resultatpremier och tillägg för särskild arbetsplikt inte på den ändring som uträknas. I beaktande tas tjänstemän som utnämnts till en sådan tjänst som avses i 26 § statstjänstemannalagen samt tjänstemän som utnämnts till ställföreträdare på en sådan tjänst eller tjänstemän som utnämnts att i ett tjänsteförhållande för viss tid sköta uppgifter som hör till en vakant tjänst. Endast heltidstjänster, tjänster som sköts på heltid och tjänsteförhållanden för viss tid beaktas. Ändringen uträknas utgående från situationen den 1 januari under två på varandra följande kalenderår.

Ändringen kan även bero på ändringar av tjänstestrukturen. Ändringar som genomförs från den senare 1 januari beaktas som ändringar som skett under det utgående året. För att dessa ändringar inte skall påverka domarlönerna på ovan nämnda sätt förutsätts i förordningen att samma tjänst har existerat och blivit skött och omfattats av 26 § statstjänstemannalagen redan vid den tidigare av dessa tidpunkter samt att tjänstemannalönen vid utgången av justeringsperioden omfattas av ett gällande avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen. Med samma tjänst avses en tjänst som inte har inrättats eller indragits under året i fråga. Om tjänstemannalönen inte har omfattats av ett dylikt gällande avtal vid ingången av justeringsperioden, uträknas ändringen på basis av den lön som i övrigt betalats till tjänstemannen.

Även beräknad på ovan nämnda sätt kan förtjänstutvecklingen något år sjunka. För att detta inte utan grund skall påverka domarlönerna skall i förordningen bestämmas att endast den del av förtjänstutvecklingen som överskrider de justeringar som baserar sig på beslut av statsrådet skall beaktas.

Varje år vid ingången av april justeras domarlönerna i motsvarighet till den genomsnittliga ändringen av lönerna, vilken uträk-

nas på ovan nämnda sätt. Enligt förordningens 1 § 2 mom. skall från denna ändring dock först avdras de justeringar som på grundval av beslut av statsrådet har utförts under tidsperioden i fråga och som gäller lönerna för de tjänstemän som avses i sagda moment till belopp som bestäms i de av statsrådet fattade besluten. På detta sätt beaktas justeringarna inte två gånger. Om ett sådant beslut av statsrådet innehåller potter, som på ovan nämnda sätt bestäms utgående från egenskaper hos tjänstemannagruppen, t.ex. utgående från antalet kvinnor, bestäms de potter som skall avdras enligt det av statsrådet fattade beslutet och inte enligt egenskaperna hos domargruppen. Ett sådant förfarande tillämpas för att det belopp som dras av skall motsvara den justering som på basis av beslut av statsrådet skall utföras för de högsta tjänstemännens del. Justeringar som utförs från periodens senare 1 januari dras av från ändringen för denna period.

Finansministeriet beslutar både om justeringar enligt beslut av statsrådet och om lönejusteringar som baserar sig på utvecklingen av lönerna för den högsta ledningen. Utvecklingen i lönerna för den högsta ledningen följs utgående från det register som finansministeriet för över lönerna för den högsta ledningen.

Genom att följa de justeringsgrunder som statsrådet har bestämt för lönerna för den högsta ledningen kan sådana justeringar av domarlönerna som motsvarar de allmänna förhöjningarna av tjänstemannalönerna utföras omedelbart utan tidsmässiga dröjsmål. Inom det nuvarande systemet har dessa justeringar alltid genomförts från samma tidpunkt som ändringarna av den högsta löneklassen, dvs. från den 1 april och den 1 oktober. Även justeringar som motsvarar justeringsmånen och andra ämbetsverksvisa potter som avgjorts inom ramen för tjänstekollektivavtalen skall genomföras vid samma tidpunkter och till samma belopp som gäller för den övriga tjänstemannakåren.

Den grupp tjänstemän som avses i 26 § statstjänstemannalagen lämpar sig bättre som grund för justering av domarlönerna, eftersom den representerar den högsta ledningen på ett bättre sätt än den högsta tvåhundraleden. Dessutom bildar avlöningen av dessa tjänstemän ett enhetligt system som beskriver regeringens lönepolitik.

Genom att endast beakta ändringar gällande samma tjänster under på varandra följande

de år kan man undvika att ändringar i tjänstestrukturen påverkar utvecklingen av domarlönerna, vilket har orsakat problem i det nuvarande systemet. Löneändringar som baserar sig på ändringar av tjänstestrukturen utgör inte en sådan egentlig löpneutveckling som borde påverka domarlönerna. I fortsättningen skall det inte vara av någon betydelse om lönen för den tjänst som iaktas fastställs i markbelopp eller i en löneklass. Genom att dessutom beakta de tjänstemän som i ett tjänsteförhållande för viss tid sköter den högsta ledningens uppgifter följs löneutvecklingen på ett mer täckande sätt. Finansministeriets register över lönerna för den högsta ledningen är en helhet som kan kontrolleras och som hela tiden är à jour. Med detta register som grund kan löneutvecklingen snabbt uträknas.

Det system för lönejustering om vilket bestäms i lagens 1 § 2 mom. gäller lönejusteringar som görs kalenderårsvis. Enligt förordningen skall man följa den genomsnittliga ändringen av samma tjänsters års- eller månadslöner, beräknade utan semesterpenning, som omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen. Bl.a. arbetstidsersättning, resultatpremier och tillägg för särskild arbetsplikt samt strukturella ändringar inom de högsta tjänstemännens grupp står således utanför den förtjänstutveckling som skall iaktas, och de påverkar inte den ändring som uträknas. För att dessa begränsningar med tiden inte skall leda till fel slutresultat med tanke på domarnas lönemässiga ställning bestäms i lagens 1 § 3 mom. att statsrådet skall följa utvecklingen av deras löner och dessa löners förhållande till utvecklingen av lönerna för de högsta tjänstemännen. Genom förordning kan vid behov särskilt bestämmas om de lönejusteringar som detta förutsätter.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

Det föreslagna lönejusteringsförfarandet skall ersätta det nuvarande förfarandet. Det skall noggrannare än tidigare följa utvecklingen av lönerna för den högsta tjänstemannaledningen och det avhjälpel missförhållandena i det nuvarande systemet. Principiellt avviker systemet emellertid inte väsentligt från det nuvarande. Således kan beräknas att det inte ökar kostnaderna nämnvärt. Kostnadseffekten av de justeringar som eventu-

ellt görs på grundval av lagens 1 § 3 mom. har inte förutsetts eller budgeterats. Ifall justeringar görs, skall kostnaderna samt hur de skall täckas utredas vid beredningen av justeringarna.

Justeringen av lönerna kommer att ske utgående från det register som finansministeriet redan nu för över lönerna för den högsta tjänstemannaledningen och därför kräver räkningsarbetet inga extra resurser.

5. Beredningen av propositionen

När lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen behandlades i riksdagen ansåg andra lagutskottet (II LaUB nr 11/1990 rd) att det med tanke på de högsta domstolarnas ställning och verksamhet är viktigt att landets främsta jurister även i framtiden söker sig till dem. Av denna orsak fann utskottet det nödvändigt att regeringen noggrant ger akt på att lönesystemet fungerar och ser till att lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna inte släpar efter lönerna för de högsta administrativa tjänsterna.

Våren 1998 begärde finansministeriet ett utlåtande av justitiekanslern i statsrådet angående fattandet av ett lönejusteringsbeslut i en situation där utvecklingen av tjänstestrukturen inom den högsta tvåhundraledelen ledde till minskad lönejustering för domarna i de högsta domstolarna. Justitiekanslern i statsrådet konstaterade i sitt ställningstagande att man inte kan avvika från den uttryckliga bestämmelsen i lagen utan det beslut som bestämmelsen kräver måste fattas med beaktande av också faktorerna med sänkande verkan. Justitiekanslern ansåg emellertid att

lagen och förordningen borde ändras, eftersom de inte fungerar på det sätt som avsetts.

Propositionen har beretts som tjänsteupdrag vid finansministeriet. Den har beretts i samarbete med justitieministeriet och representanter för domarföreningen för högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Utlåtanden om propositionen har begärts av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 1999.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får dock vidtas redan innan lagen träder i kraft.

I förordningen ingår en övergångsbestämmelse, genom vilken en ändamålsenlig övergång från det gamla systemet till det nya systemet säkerställs så att det nya systemet tillämpas på nedan nämnda sätt redan innan lagen träder i kraft.

Enligt förordningens 4 § skall den första justeringen enligt 1 § 1 mom. göras i enlighet med vad statsrådet beslutar om justeringar av lönerna för de högsta tjänstemännen från den 1 januari 1999. Justeringen genomförs retroaktivt från sagda tidpunkt. Den första justeringen enligt 1 § 2 mom. görs så att ändringen uträknas för tiden mellan den 30 november 1997 och den 1 januari 1999. Som avdrag enligt den sista meningen i momentet beaktas 2,15 % på basis av ett beslut som statsrådet fattade den 22 december 1997 om justering av avtalslöner.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991) 1 § 2 mom. samt fogas till 1 § ny 3 mom. som följer:

1 §

Bestämning och justering av lönerna

Lönerna justeras kalenderårsvis så som bestäms närmare genom förordning i motsvarighet till ändringen av lönerna för sådana i 26 § statstjänstemannalagen (750/1994) angivna tjänstemän inom statsförvaltningen vars löner omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen.

Statsrådet skall följa den utveckling av lönerna för presidenterna och ledamöterna i

högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen som sker på grundval av denna lag och dess förhållande till utvecklingen av lönerna för de tjänstemän som avses i 2 mom. Vid behov kan genom förordning särskilt bestämmas om sådana justeringar av lönerna som detta förutsätter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 23 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Jouko Skinnari

Lag

om ändring av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991) 1 § 2 mom. samt
fogas till 1 § ny 3 mom. som följer:

Gällande lydese

Föreslagen lydelse

1 §

Bestämning och justering av lönerna

Lönerna justeras kalenderårsvis så som stadgas närmare genom förordning i motsvarighet till ändringen av lönerna för sådana i 1 mom. angivna tjänster som i fråga om sin inplaceringslöneklass hör till den högsta tvåhundraledelen, dock med beaktande av alla tjänster som hör till samma inplaceringslöneklass.

Lönerna justeras kalenderårsvis så som *bestäms närmare genom förordning i motsvarighet till ändringen av lönerna för sådana i 26 § statstjänstemannalagen (750/1994) angivna tjänstemän inom statsförvaltningen vars löner omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen.*

Statsrådet skall följa den utveckling av lönerna för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen som sker på grundval av denna lag och dess förhållande till utvecklingen av lönerna för de tjänstemän som avses i 2 mom. Vid behov kan genom förordning särskilt bestämmas om sådana justeringar av lönerna som detta förutsätter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Förordning

om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

På föredragning av ministern för handläggning av ärenden som hör till finansministeriets verksamhetsområde *föreskrivs* med stöd av 1 § 2 mom. lagen den 25 januari 1991 om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991), sådant detta lagrum lyder i lag xx/199z:

1 §

Lönerna för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen justeras i motsvarighet till vad statsrådet beslutar om justeringar av lönerna för sådana statstjänstemän som avses i 1 § 2 mom. lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Ifall justeringarna bestäms utgående från egenskaper hos tjänstemannagruppen i fråga, iaktas motsvarande grunder tillämpade på domargruppens egna egenskaper.

Om den genomsnittliga ändringen av de års- eller månadslöner, beräknade utan semesterpenning, som betalas till i lagens 1 § 2 mom. avsedda tjänstemän och som omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen överskrider de justeringar som avses i 1 mom., justeras lönerna dessutom kalenderårsvis vid ingången av april i motsvarighet till överskridningen. I beaktande tas tjänstemän som utnämnts till en sådan tjänst som avses i 26 § statstjänstemannalagen (750/1994) samt tjänstemän som utnämnts till ställföreträdare på en sådan tjänst eller tjänstemän som utnämnts att i ett tjänsteförhållande för viss tid sköta uppgifter som hör till en vakant tjänst. Heltidstjänster, tjänster som sköts på heltid och tjänsteförhållanden för viss tid beaktas. Ändringen uträknas för tiden mellan den 1 januari under två på varandra följande år. Härvid förutsätts att tjänsten har existerat och blivit skött samt omfattats av 26 § statstjänstemannalagen redan vid den tidigare av dessa tidpunkter och att tjänstemannens lön vid utgången av justeringsperioden omfattas av ett gällande avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen. Vid uträkningen av justeringar som betalas med stöd av detta moment avdras de justeringar som på grundval av sådana beslut av stats-

rådet som avses i 1 mom. har utförts under tidsperioden i fråga och som gäller lönerna för de tjänstemän som avses i det nämnda momentet till belopp som bestäms i de beslut som fattats av statsrådet. Vid uträkningen av både förtjänständringen och avdraget beaktas de ändringar och justeringar som genomförs senast från den senare 1 januari under tidsperioden.

2 §

Finansministeriet fastställer vilka löner som skall justeras med stöd av lagen. Ändring i finansministeriets beslut får inte sökas genom besvär.

3 §

Denna förordning tillämpas också på extraordinarie ledamöter.

4 §

Denna förordning träder i kraft den 199 .

Genom denna förordning upphävs förordningen den 25 januari 1991 om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (201/1991).

Den första justeringen enligt 1 § 1 mom. görs, i enlighet med vad statsrådet beslutar om justeringar av lönerna för de i samma moment avsedda tjänstemännen, från den 1 januari 1999. Justeringen genomförs retroaktivt från den nämnda tidpunkten.

Den första justeringen enligt 1 § 2 mom. görs så att ändringen uträknas för tiden mellan den 30 november 1997 och den 1 januari 1999.